

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av rökstugan på Bröten, Sandsätra, Östmark, Torsby kommun

Linderson, Hans

2019

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Linderson, H. (2019). *Dendrokronologisk analys av rökstugan på Bröten, Sandsätra, Östmark, Torsby kommun*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2019:5). Lund University.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

LUND UNIVERSITY

DEPARTMENT OF QUATERNARY GEOLOGY
KVARTÄRGEOLOGISKA AVDELNINGEN
HANS LINDERSON

07 Januari 2019

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2019:05
Hans Linderson
DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV RÖKSTUGAN PÅ BRÖTEN,
SANDSÄTRA, ÖSTMARK, TORSBY KOMMUN

Uppdragsgivare: Rickard Zamuhl, Solvägen 6122 32 Enskede

Område: c20km NV Torsby **Prov nr:** 73304-73311 **Antal Borrprov: 8**

Dendrokronologiskt objekt: Mestadels väggvirke sågat i husknutar.

Resultat:

Dendro nr:	Prov Nr : Väggvirke S= syd stockvarv	Träd- slag	Antal år; (2 radier om ej annat anges)	Splint (Sp) Bark (B) Vankant (W)	Datering av yttersta års- ring i provet	Beräknat Fällningsår S=sommar V=vinterhalv-året	Kommentarer En mer vågad datering eller precisering av fällningsåret
73304	1,N c9	Gran	68	W	1837	V 1837/38	
73305	2, N c8	Gran	88	Ej W	1824	E 1824	1825-1840
73306	3, N c7	Gran	21	W?	(1825)	(V 1825/26)	
73307	4, mellan4	Gran	80	Ej W	1826	E 1826	1827-1840
73308	5, S 4	Gran	85	Ej W	1830	E 1830	1831-1840
73309	6, S 3	Gran	38	W	1839	V 1839/40	
73310	7, S 2	Gran	102	W	1839	V 1839/40	
73311	8,bärlina	Gran	79	W	Ej datering	-	

Resultatuppgifter inom parentes är inte helt säkra uppgifter

Kommentarer till ovanstående resultattabell

Nästan alla dateras säkert, några saknar vankant (W) så att de endast får så kallade efterdateringar. Eftersom de korsdateras med de prover som har säkerställd avverkningsäsong så är det mycket sannolikt att de har gemensam fällningstid med dessa. Två säkra avverkningsstider har fastställts, **vinterhalvåret 1837/38 respektive 1839/40**. Byggnaden bör därför vara uppförd 1840 eller något år senare. Prov 1 som är avverkad tidigast ligger överst bland de provtagna stockvarven visar att man har samlat virke under några år innan byggnaden uppfördes. Proveniensen är lokal. Prov 7 och 8 är mycket tätvuxna i de första 36 respektive 42 åren som granar gör när de står som förkrympta underståndare. Kring sekelskiftet 17/1800-talet har man sannolikt blädat skogen så just dessa granar fick fart och blev till gagnvirke.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare, Lunds Universitet

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarmed) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten. Anges $sp=0$ menas splinten observeras utanför ytterst/yngsta årsring men årsringen är inte inmätt eftersom den inte är komplett.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

Kolumnen längst till höger uttrycker ett smalare dateringsspann för avverkningstiden. Denna uppgift har lägre säkerhet än det ”beräknade fällningsåret” men är en bedömning för det mest sannolika.

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.

Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.

Proverna kommer att ingå i RAÄ´s arkiv och förvaltas av laboratoriet

Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare

Lunds Universitet

Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund

E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se

Tel: 046-2227891